

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ημερομηνία: Κυριακή 28 Απριλίου 2013

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιώργης Παυλόπουλος
Τά Αντικλείδια

Ἡ Ποίηση εἶναι μιά πόρτα ἀνοιχτή.
Πολλοί κοιτάζουν μέσα χωρίς νά βλέπουν
τίποτα καί προσπερνοῦνε. Ὅμως μερικοί
κάτι βλέπουν, τό μάτι τους ἀσπάζει κάτι
καί μαγεμένοι πηγαίνουνε νά μποῦν.

Ἡ πόρτα τότε κλείνει. Χτυπᾶνε μὰ κανείς
δέν τούς ἀνοίγει. Ψάχνουνε γιά τό κλειδί.

Κανείς δέν ξέρει ποίος τό ἔχει. Ἀκόμη
καί τή ζωή τους κάποτε χαλᾶνε μάταια
γυρεύοντας τό μυστικό νά τήν ἀνοίξουν.
Φτιάχνουν ἀντικλείδια. Προσπαθοῦν.

Ἡ πόρτα δέν ἀνοίγει πιά. Δέν ἀνοίξε ποτέ
γιά ὅσους μπόρεσαν νά ἰδοῦν στό βάθος.

Ἴσως τά ποιήματα πού γράφτηκαν
ἀπό τότε πού ὑπάρχει ὁ κόσμος
εἶναι μιά ἀτέλειωτη ἀρμαθιά ἀντικλείδια
γιά ν' ἀνοίξουμε τήν πόρτα τῆς Ποίησης.
Μά ἡ Ποίηση εἶναι μιά πόρτα ἀνοιχτή.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ποίησης του Γιώργη Παυλόπουλου είναι η σκηνοθετική δράση, ο πεζολογικός τόνος και η αίσθηση του ανικανοποίητου. Για το καθένα από τα γνωρίσματα αυτά να παραθέσετε ένα αντίστοιχο παράδειγμα από το ποίημα που σας δόθηκε.

Μονάδες 15

B1 α. «Στην τέχνη προσπαθούμε να αποσβήσουμε τον εαυτό μας. Το πρόσωπο μας, δεν πρέπει καν να φαίνεται. Μόνο τότε μπορούμε να φτιάξουμε κάτι». Με αφορμή τα λόγια αυτά του Γ. Παυλόπουλου, να επισημάνετε τη σύζευξη της υποκειμενικότητας με την αντικειμενικότητα στο εξεταζόμενο ποίημα με βάση τον αφηγητή του ποιητικού μύθου. (μονάδες 10)

β. Να διακρίνετε τα αφηγηματικά στοιχεία του χώρου και του χρόνου στο ποίημα και να τα σχολιάσετε. (μονάδες 10)

Μονάδες 20

B2. Μια από τις αρετές της ποιητικής γραφής του Παυλόπουλου είναι η λιτότητα των εκφραστικών μέσων. Παρ' όλα αυτά για την παρουσίαση του ποιητικού μύθου χρησιμοποιούνται οι αντιθέσεις, οι μεταφορές, οι εικόνες και οι επαναλήψεις. Αφού δώσετε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για κάθε περίπτωση, να σχολιάσετε τη λειτουργικότητά τους.

Μονάδες 20

Γ. Ψάχνουμε για το κλειδί. Κανείς δεν ξέρει ποιος το έχει. / Φτιάχνουν αντικλείδια. Προσπαθούν. Να σχολιάσετε το κλειδί και τα αντικλείδια ως σύμβολα στην ποιητική γραφή του Παυλόπουλου και να αποτυπώσετε τη γενικότερη λειτουργία των συμβολισμών (σε δύο παραγράφους).

Μονάδες 25

Δ. Στα «Αντικλείδια» πρωταγωνιστικό ρόλο κατέχουν «οι λίγοι», οι οποίοι, σε αντίθεση με τους «πολλούς», γοητεύονται από την ποίηση και θέτουν ως στόχο της ζωής τους την κατάκτησή της. Στο μυθιστόρημα «Contre-Temps»¹, η Κυβέλη έχει πνευματικές αναζητήσεις ως προς τη μουσική και τη συγγραφή βιβλίων. Να εντοπίσετε τις αναλογίες στα πρόσωπα των δύο κειμένων («λίγοι» και Κυβέλη) ως προς το χαρακτήρα και τον ψυχισμό τους αλλά και ως προς τη στάση τους απέναντι στην τέχνη. Θεωρείτε ότι η Κυβέλη θα μπορούσε να ανήκει σε αυτούς τους «λίγους»;

Μονάδες 20

[(ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ-ΥΠΟΘΕΣΗ): Θέμα πραγμάτευσης του μυθιστορήματος είναι η εξέλιξη ενός κοριτσιού από τα παιδικά του χρόνια μέχρι την ωρίμανσή του (μέχρι περίπου την ηλικία των 25 ετών). Ως κεντρικό πρόσωπο προβάλλεται η Κυβέλη, μοναχοκόρη αστικής οικογένειας, ζει στην Αθήνα στα χρόνια πριν από το Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Ο αναγνώστης παρακολουθεί τις εσωτερικές διεργασίες και τις ψυχολογικές μεταπτώσεις της Κυβέλης, καθώς αυτή βιώνει το θάνατο της μητέρας της, τον πρώτο της παιδικό έρωτα με τον Άρη, τη νεανική της σχέση με τον Σπύρο, την ενασχόλησή της με την τέχνη. Στο απόσπασμα που σας δίνεται παρουσιάζονται οι πειραματισμοί του κοριτσιού με τη λογοτεχνία και κυρίως τη μουσική.]

(...)

Εξακολουθούσε να διηγείται παραμύθια κάθε βράδυ στον εαυτό της. Με κάποια άλλη μορφή τώρα. Κάπως σα σχέδια. Θα γινότανε μια μέρα μεγάλος συνθέτης σαν τον Μότσαρτ. (Η αλήθεια είναι πώς της ίδιας δεν της άρεσε ο Μότσαρτ, μα αφού το λέγανε θα 'πρεπε να 'τανε μεγάλος μουσικός). Θα γινόταν οπωσδήποτε ένας δεύτερος Μότσαρτ. Οπωσδήποτε.[...] Δεν είχε αποφασίσει αν θα 'γραφε βιβλία ή αν θα γινόταν μουσικός, μα έκλινε περισσότερο στη μουσική.

(...)

¹ Μουσικός όρος που σημαίνει αντιχρονισμός

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2013

E_3.ΝΑΛ3Κ(ε)

Λευκή, αγαπημένη αίσθηση στην άκρη των δαχτύλων. Αυτάρκεια ενός ασάλευτου ουρανού πίσω απ' το κιγκλίδωμα. Τ' άσπρα τάστα που περίμεναν, η αφή, μια τόσο φιλική παρουσία, το πιάνο που δινόταν, κι οι συγχορδίες που 'βγαιναν βαθιές, ριζικές, σα να 'θελαν να στύψουν ως τον τελευταίο χυμό της κάθε νότας.

Κάθε φορά που καθόταν στο πιάνο είχε, εκτός απ' όλα τ' άλλα, μια καθαρά υλική ηδονή. Είχε βαλθεί στη δουλειά με το φρέσκο ενθουσιασμό του φθινοπώρου. Οχτώβρης πάλι. Ωστόσο τούτη τη φορά κάπως αλλιώς. Μια τόση δα μικρή χαραματιά, η υποψία ενός οριζοντα. Είχε τελειώσει το σχολείο και δούλευε αποκλειστικά το πιάνο της. Τούτη η χρονιά που άνοιξε φέτος είχε μια γεύση κάπως διαφορετική. Ένα μπουμπουκιασμένο τριαντάφυλλο που δεν ξέρεις ποιο θα ναι το χρώμα της καρδιάς του, σα θ' ανθίσει.

Τ' απογέματα ήταν τώρα ειρηνικά σαν τη θάλασσα των λιμανιών. Ο παφλασμός της ηρωικής κι έδαλλης εφηβείας της με τον καιρό είχε συμπυκνωθεί σε μια κυταρισσένια πίκρα. Όλη η αγωνιστική τρικυμία των παιδικών της χρόνων είχε γίνει περιφρόνηση κι αυτάρκεια κι επιμονή.

Ήξερε τώρα πώς θα 'παιζε μουσική σ' όλη της τη ζωή. Όχι για να εκδικηθεί τη θεία Αγγλαΐα, μα γιατί εκεί ήταν η πατρίδα της, η μοναδική γωνιά στον κόσμο που ένιωθε δικιά της. Δεν της δινόταν πάντα εύκολα ο θεός. Περνούσε μέρες ολόκληρες κι εποχές χωρίς να μπορεί να βγάλει απ' το πιάνο παρά ήχους, ήχους, ήχους και τίποτ' άλλο. Κι άξαφνα να, κάποια στιγμή ακουγόταν η φωνή. Έτσι, χωρίς κανένα λόγο. Δε γινόταν να εκβιάσεις το πιάνο να μιλήσει. Μονάχα να περιμένεις μπορούσες, να περιμένεις πολύ άσχημα, πολύ ταπεινά, ώσπου να φανεί αυτό τ' ανώνυμο, σαν τα ποτάμια που κυλάνε υπόγεια κάμποσο διάστημα, πριν ξαναφανούν πάρα πέρα. Είχε διαβάσει κάπου πως ένας ντιλετάντης² ρώτησε μια μέρα τον Κορτό γιατί δεν παίζει Μπετόβεν.

– Μήπως δεν τον αγαπάτε;

– Πώς! απάντησε ο Κορτό. Εγώ τον αγαπάω. Εκείνος δε μ' αγαπάει.

Στην αρχή δεν κατάλαβε. Αυτά τα κενά την τρόμαζαν, την απέλπιζαν, όσο ήταν ακόμα παιδί. Χτυπούσε γροθιές πάνω στο πιάνο, έβαζε τα

² Ο άνθρωπος που ασχολείται με την τέχνη από προσωπικό ενδιαφέρον, ο ερασιτέχνης.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2013

Ε_3.ΝΑΛ3Κ(ε)

κλάματα και σταματούσε τη μελέτη της, σαν τον Ξέρξη πού μαστίγωνε τον Ελλήσποντο. Μα σιγά - σιγά υποτάχτηκε. Κοίταξε να εξημερώσει αλλιώς τούτη την απουσία, το απροσπέλαστο όχι, να το παραδεχτεί, να ζήσει μαζί του, όπως πλάι σ' ένα κοιμισμένο θηρίο. Στο κάτω - κάτω, δεν είχε σημασία.

Έμενε πάντα η ψυχοθεραπευτική άποψη, η ανάπαυση που της χάριζε η απλή επαφή με τα τάστα.

(Απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Contre -Temps» της Μιμίκας Κρανάκη, Εκδόσεις Εστία, Τέταρτη έκδοση, Αθήνα 1992, σσ. 85, 89-90)

ΑΝΕΠΙΧΡΗΣΤΟ